

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Берладин Ольга Богданівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

РЕАЛІЇ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА: НЕОЛОГІЗМИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІЙНОЮ В УКРАЇНІ

В умовах глобальних змін, викликаних політичними та соціальними подіями, мова зазнає істотних трансформацій. Війна в Україні, що триває з 2014 року, стала каталізатором для появи нових слів та термінів, які відображають реалії цього складного часу. Неологізми, що виникають у контексті війни, мають важливе значення не лише для мовного розвитку, а й для перекладознавства, оскільки їх точний та адекватний переклад є важливим завданням для фахівців у цій галузі.

Передусім відзначимо, що питання неологізмів в українському контексті в умовах війни знайшло відображення у напрацюваннях таких науковців, як О. Гречаник, І. Клименко, С. Романюк, А. Савченко, Л. Тимошенко та інших. Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що реалії сьогодення надзвичайно актуалізують заявлену проблему.

Неологізм (від грец. νέος – “молодий, новий” і λογισμός – “судження, вислів”) або новотвір – новостворений термін, авторське слово або фраза, що перебуває в процесі входження в загальне використання і ще не включена до загальноновживаної мови [1]; тобто це нові слова або вирази, що з'явилися в мові внаслідок соціальних, технологічних або культурних змін. У сучасній українській мові неологізми, пов'язані з війною, здебільшого стосуються військової термінології, соціально-політичних реалій та повсякденного життя українців.

Генезис неологізмів у контексті війни. Війна в Україні призвела до появи термінів, які раніше були маловідомими або зовсім відсутніми в українській мові. Серед них такі слова, як "дрон", "гуманітарка", "окопна правда", "гібридна війна", "зрадник" та інші. Ці терміни не лише описують нові явища, а й відображають психологічний стан суспільства, його страхи, надії та переживання.

Поява нових термінів активно підживлюється соціальними медіа. Наприклад, платформи як Twitter, Facebook, Telegram стали джерелами інформації та комунікації, де швидко поширюються нові терміни та фрази, стаючи частиною активного вжитку. Це, у свою чергу, ставить завдання їх адекватного відображення у перекладах.

Проблеми перекладу неологізмів. Переклад неологізмів є складним і багатогранним завданням, яке вимагає не лише знання мови, але й культурного контексту.

Принагідно зауважимо, що не всі неологізми мають чітке значення; багато з них є контекстуальними і можуть набувати різних значень залежно від обставин. Однією з основних проблем є відсутність прямих відповідників у цільовій мові. Наприклад, терміни на кшталт "гуманітарка" можуть мати різні значення в залежності від контексту, і їх переклад може варіюватися від "гуманітарна допомога" до "гуманітарна місія".

Ще одним прикладом є термін "кіборги", який в українському контексті стосується українських військових, що захищали Донецький аеропорт. У перекладі на англійську мову цей термін може бути переданий як "cyborgs", що може викликати непорозуміння, оскільки в англійській мові "cyborg" асоціюється з напівмашинами. Тому правильний варіант перекладу повинен враховувати контекст, як-от "Ukrainian defenders of Donetsk airport".

Крім того, неологізми часто містять емоційний заряд, який важливо передати в перекладі. Якщо термін "окупант" в українській мові викликає чітке негативне сприйняття, то його переклад на іншу мову може не відображати цю ж емоційну складову, що призводить до втрати змісту.

Для досягнення поставленої мети при перекладі неологізмів доцільно використовувати різні методи адаптації. Зокрема: калькування (створення нового терміна шляхом буквального перекладу); транскрипцію, описовий переклад (пояснення значення терміна замість перекладу). Необхідно враховувати культурні та соціальні контексти, у яких використовуються неологізми. Важливо бути в курсі змін у мовному середовищі, щоб своєчасно адаптувати переклад до нових реалій.

Таким чином, дослідження неологізмів в умовах війни в Україні набуває особливої актуальності і важливості, створюючи нові виклики для перекладачів, які мають бути готовими до адаптації відповідних методів і технік. Позаяк розуміння природи неологізмів, їх генезису та соціального контексту є ключем до точного та адекватного перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Неологізм. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Неологізм> (дата звернення: [08.10.2024]).

Бичок Алла Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ “КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ” ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Традиційна проблема вдосконалення навчальної діяльності корелює важливі питання підготовки перекладів й модернізацію системи професійної освіти загалом відповідно до міжнародних стандартів. Таким чином, інтеграція в європейський освітній простір, орієнтація на системи підготовки фахівців у